

Een stevige positie van gemeenschappen zorgt voor grip op de energierekening

Aan: De Eerste Kamer der Staten-Generaal

Datum: 1 oktober 2025

Betreft: Position paper Wet collectieve warmtevoorziening t.b.v. deskundigenbijeenkomst Wcw op 7 oktober

Geachte leden van de Eerste Kamer,

Voor u ligt het wetsvoorstel collectieve warmte. Vanuit Energie Samen, de landelijke koepel van energiegemeenschappen, bieden wij graag onze visie op dit wetsvoorstel.

Onze leden, energiecoöperaties verspreid over heel Nederland, zien door deze wet een rechtvaardiger en democratischer energiesysteem mogelijk worden. Via introductie van de 'warmtegemeenschap' faciliteert deze wet dat eindgebruikers directe zeggenschap en daarmee grip op hun energierekening kunnen krijgen. In essentie steunen wij daarom deze wet en zien een snelle inwerkingtreding tegemoet.

Wij maken ons echter zorgen over de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel voor warmtegemeenschappen. Daarom verzoeken wij om voorwaarden te stellen aan de goedkeuring van deze wet die toezien op verwerkelijking van en voldoende financiering voor een faciliterend kader voor warmtegemeenschappen. Hiermee versnelt niet alleen de warmtetransitie, maar worden lokale gemeenschappen in heel het land versterkt.

Verandering van het niveau Thorbecke

Veel mensen beseffen nog niet welke impact deze wet heeft op de toekomst van Nederland. Samen met de energiewet maakt dit wetsvoorstel voor het eerst in de Nederlandse geschiedenis een duidelijk onderscheid tussen de gemeenschap, marktpartijen en de overheid. Gemeenschappen zijn samenwerkingsverbanden van burgers en bedrijven die zichzelf lokaal organiseren om te voorzien in hun gezamenlijke behoefte, zonder winstoogmerk en met directe, democratische zeggenschap.

Vroeger nam de overheid deze rol van de gemeenschap zelf op zich, maar door de privatisering van het energiesysteem bleef alleen de wetgevende en controlerende rol van de overheid over. Gelukkig erkennen de Europese Unie en de Nederlandse overheid nu dat de rol van de gemeenschap in het energiesysteem. De Energiewet en deze voorliggende Wet collectieve warmte schrijven voor dat burgers en bedrijven zelf de vrijheid en het recht hebben om gemeenschappen weer lokaal op te bouwen. Met deze gemeenschap kunnen zij vervolgens een rol nemen in het energiesysteem. Deze wet luidt daarmee het tijdperk in van de wederopbouw van lokale gemeenschappen in Nederland.

Kans voor lokale gemeenschappen

Wij zijn blij met de kansen die dit wetsvoorstel biedt voor lokale energiecoöperaties om een stevige rol in te nemen bij de warmtetransitie via warmtegemeenschappen. Op veel plekken in Nederland zijn zij daar al druk mee bezig¹. CE Delft becijfert de potentie van warmtegemeenschappen op 25% van de totale warmtevoorziening². Bijkomend voordeel is dat deze gemeenschappen integraal naar het energiesysteem kijken en elektriciteit opwek, opslag en warmtevoorziening lokaal combineren tot een integraal, netbewust systeem.

¹ <https://www.hier.nu/lokale-energie-monitor-2024>

² <https://ce.nl/publicaties/potentie-energiegemeenschappen/>

Warmtegemeenschappen zijn warmtebedrijven van, voor en door de lokale eindgebruikers: burgers en bedrijven die samen hun eigen warmtenetten aanleggen. Niet om winst te maken, maar om te voorzien in de behoefte van de leden: een warm, betaalbaar huis en een duurzame, verbonden wijk. Dit wetsvoorstel doet daarmee recht aan de groeiende wens van bewoners om een actieve rol te spelen in het energiesysteem en grip te krijgen op de energierekening.

Via dit wetsvoorstel zet u eindgebruikers in de positie om hun eigen energievoorziening te organiseren met hun burens, vanuit publieke waarden. Ook zorgt u ervoor dat er nieuwe (warmte)gemeenschappen ontstaan, waarin bewoners weer verbonden raken met elkaar en naar elkaar omkijken. In tijden van geopolitieke spanningen verstevigt u hiermee enerzijds de weerbaarheid van het decentrale energiesysteem, en anderzijds de weerbaarheid van de samenleving ansich door sterk sociaal kapitaal waar het Sociaal Cultureel Planbureau tot oproept³.

Zorgen over uitvoerbaarheid van de wet voor warmtegemeenschappen

Een stevige rol voor lokale warmtegemeenschappen is een kansrijke route, en dit vraagt meer dan alleen een juridische positie. In deze wet is daarom een faciliterend kader voor warmtegemeenschappen opgenomen (art. 12.6). Dit kader moet warmtegemeenschappen een gelijke kans bieden op de warmtemarkt, naast publieke en private partijen. Er is echter nog geen zicht op budget voor dit faciliterend kader. Dit behoeft aandacht, want zonder ondersteuning is de wet niet uitvoerbaar voor warmtegemeenschappen.

De Europese Unie schrijft een invulling van het faciliterend kader voor energiegemeenschappen voor in art. 22.4 RED II⁴. Het organiseren van toegang tot kapitaal en het ondersteunen van de opbouw van capaciteit, kennis en kunde zijn voorbeelden van verplichtingen uit dit kader. Ondersteuning van nieuwe samenwerkingsvormen tussen overheden en gemeenschappen verdienen ook aandacht. Momenteel is er geen budget voor dit kader beschikbaar. Ook is er geen structurele samenwerking tussen de Rijksoverheid en deze sector om het kader op te bouwen. Om de potentie te verzilveren is een structurele investering nodig die in verhouding staat tot de investering om de publieke realisatiekracht op te bouwen.

Energie Samen verzoekt u daarom erop toe te zien dat de wet uitvoerbaar is voor warmtegemeenschappen. Dit vraagt om duidelijke voorwaarden richting het kabinet bij goedkeuring van deze wet en reservering van structureel budget voor het ontwikkelen en uitwerken van het faciliterend kader. Alleen zo kunnen we samen de realisatiekracht opbouwen en warmtegemeenschappen echt aan het werk zetten.

Met vriendelijke groet,

Siward Zomer (*Voorzitter Energie Samen*)

³ <https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2025/01/16/weerbaarheid-vraagt-meer-dan-een-noodpakket-in-huis>

⁴ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.328.01.0082.01.ENG&toc=OJ:L:2018:328:TOC